

3. Матюшкін О. Психологія мислення. Мислення як розв'язання проблемних ситуацій: навч. посіб. / за ред. А. О. Матюшкіної. К., 2009. 190 с.

4. Сисоева С. Основи педагогічної творчості: підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-310-4-53>

НАСТАНОВИ ОСІБ РАНЬОГО ДОРОСЛОГО ВІКУ ЩОДО ЗМІСТУ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСТРУКТУ ПОКЛИКАННЯ

Міщенко-Дрючило В. М.

аспірантка

Київського університету імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Дослідження феномену покликання в Україні не набуло широкої актуальності в наукових колах, тому наразі немає достатньо літератури щодо того, як покликання розуміють пересічні люди. Одне з таких досліджень було проведено крізь філософсько-етичну призму науковцем Є. І. Мулярчуком, який проводив глибинні інтерв'ю з українськими студентами та педагогами. Результатом таких інтерв'ю стало виокремлення трьох підходів, крізь призму яких респонденти розуміють покликання – самореалізаційний, просоціальний та трансцендентний [1, с. 101–102]. Тому, щоб розширити розуміння того, як українці тлумачать для себе феномен покликання, у період з травня по липень 2022 року було проведено опитування 336 респондентів у віці від 21 до 40 років. Опитування відбувалося в режимі онлайн за допомогою веб-додатку для адміністрування опитування – Google Forms. Одне з питань звучало наступним чином: «Покликання – це ...». Респонденти мали змогу висловити свою думку без жодних обмежень, щодо розуміння поняття «покликання».

Обробка відповідей респондентів відбувалася за допомогою методу якісного аналізу, що передбачає роботу над кодуванням відповідей на відкриті питання. Вказана процедура була розділена на два етапи. На першому етапі – відкрите кодування – відбувалося «навішування ярликів на феномени» та їх категоризація. Тобто всі відповіді було проаналізовано та закодовано словами чи короткими фразами, які відображали зміст відповідей. На другому етапі – осьове кодування – передбачалося встановлення смислових зв'язків між

отриманими категоріями та об'єднання їх у нові змістовні категорії. Після цього визначалася частота, з якою респонденти обирали ту чи іншу категорію. Це було зроблено з використанням комп'ютерної програми SPSS (версія 24).

Як наслідок, було виокремлено шість аспектів, крізь призму яких українці тлумачать для себе феномен «покликання»: «Функція» – 29,7%, «Процес/Результат» – 24,8%, «Афект» – 22,9%, «Мотив/Цінність» – 11,8%, «Здібності/Вміння» – 5,4%, «Душа» – 5,4%.

Функціональний аспект охопив ті відповіді, у яких тлумачення відбувалося крізь призму функції, яку виконує покликання для людини і суспільства в цілому. Тому аспект охопив такі субкатегорії як «активність», «сенс життя», «обов'язок», «досвід», «служіння», «Божа вказівка».

Процесуально-результативний аспект стосувався тих категорій, які характеризували процес покликання та результати, отриманні внаслідок його усвідомлення і реалізації. Серед найчастіше повторюваних субкатегорій є «користь» (у тлумаченні як користі для себе, так і користі для інших), «самореалізація», «успіх», «те, що подобається», «натхнення», «безкорисливість», «зусилля» (у даному випадку про те, що не треба докладати багато зусиль для діяльності, яка визначається як покликання), «енергія», «комфорт», «ресурс», «віддача» (подібна до субкатегорії «енергія» – те, що отримуєш, а у даному випадку про те, що віддаєш), «зміст» (про наповнення життя змістом).

Афективний аспект охопив емоційну сферу, яка пов'язана з покликанням, та проявився у наступних субкатегоріях: «задоволення», «відчуття», «радість», «щастя», «стан».

Мотиваційно-ціннісний аспект відповідно охопив мотиваційно-ціннісну сферу людини, яка стосується покликання, і проявився у таких субкатегоріях: «бажання», «прагнення», «схильність», «інтерес», «цінності/установки», «переконавання».

Аспект «Здібності/Вміння» акцентував увагу на розумінні покликання крізь призму поняття «здібності» та схожі до нього визначення (таланти, задатки, хист, дар), а також вміння і навички, які необхідні людині для реалізації покликання.

Аспект «Душі» охопив ті відповіді, у яких покликання тлумачилося крізь призму категорії «душа», тому виокремити чітких субкатегорій не вдалося. Для прикладу розуміння цього аспекту запропонуємо відповіді респондентів – «те, чим хоче займатись твоя душа», «те, до чого в людини лежить душа», «те, чого потребує «душа»».

Як бачимо, для українців трійка категорій, які мають великий відсоток повторюваності – «Функція», «Процес/Результат» та «Афект».

Що додатково вказує на те, що покликання не доцільно розглядати односторонньо, наприклад, лише як схильність чи потяг до якоїсь справи, пристрасть до певної діяльності, відчуття, що ти підходиш до певної справи і тому подібні тлумачення. Це є додатковим підтвердженням того, що покликання необхідно розглядати як поліаспектне поняття, що й було запропоновано у структурній моделі покликання [2]. Цікавий також також результат стосується того, що українці тлумачать покликання крізь поняття «душа», що додатково вказує на те, що при виборі покликання українці опираються не тільки на матеріальну вигоду і користь для суспільства, але і на власні потяги.

Подальшою роботою у напрямку дослідження настанов осіб раннього дорослого віку щодо змісту покликання ввабачемо у тому, щоб провести порівняльний аналіз настанов українців з настановами представників інших держав і культур щодо покликання.

Література:

1. Мулярчук Є. І. Про поняття покликання. *Філософська думка*. 2017. № 3. С. 94–106. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2017_3_10
2. Міщенко-Дрючило В. М. Покликання як психологічний феномен: структурні характеристики. *Науковий журнал «Габітус»*. 2022. № 38. С. 108–115.